

Hembygdsbladet

Årgång 11, nummer 3
Augusti 2009

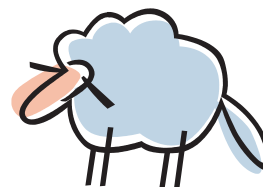
Enhörna Hembygdsförenings
informationsskrift

HÖSTMARKNAD

Söndagen den 30 augusti, kl. 13-16

HEMBYGDSMUSEET

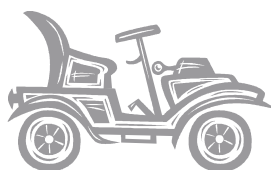
Hembygdsföreningens årliga höstmarknad vid museet genomförs som vanligt sista söndagen i augusti. Hemvårdardagen har den kommit att kallas då gamla och nya Enhörnabor samlas för att träffas och höra vad som hänt sedan man sågs förra gången.

Som seden bjuder har vi försäljning av lokala alster:

- grönsaker och honung från trakten
- nyrökt siklöja (om det "nappar")
- hemslöjd från bygden
- konstverk av lokala konstnärer
- fiskdamm för barnen
- kaffeservering
- grillad korv
- hembakat bröd
- lotteri
- fårklappning för barnen
- utställning av veteranfordon

Cay Löwquist underhåller

V Ä L K O M M E N

PS Vi tar mycket gärna emot saker till lotterivinster, hör av dig till Olle (550 44037).

Anne-Marie (550 42016) tar gärna emot alla sorters hembakt bröd.

Vill du sälja något på marknaden? Hör av dig till Leif (550 44705)

Visning av gamla lantbruksföremål från Enhörna

Söndagen den 27 september kl. 13 - 16

Sven-Eric visar lantbruksredskap som skänkts till Hembygdsföreningen genom åren. På grund av att många av föremålen är ganska skrymmande kan vi inte ha dem i museet utan förvarar dem i **Äleby-ladan**. Sven-Eric berättar om de olika redskapen och deras historia. Följ också ärtornas dans genom ärttriören.

Rapport från årsmötet - april 2009

Närmare 60 medlemmar kom till årsmötet för att följa förhandlingarna, köpa lotter, dricka kaffe, titta på film och umgås

Styrelsen redogjorde för det gångna årets verksamhet och ekonomiska utfall.

De senaste årens ökande tillväxt av medlemmar fortsätter och vi är nu över 530 st.

Olle Karlsson, vår museiintendent, redogjorde för de stora förändringar som skett i museet under vintern och vad som var på gång.

Museiintendent Karlsson i berättartagen

Kaffebordet var som vanligt fyllt med gott hembakt bröd och många lät sig väl smaka.

Olle Karlsson i Ahl hade hand om lotteriet och med hjälp av en nyrenoverad tombola från förr och fantasitiskt fina priser lyckades han sälja lotter för 3.000:-.

Familjerna Alfredsson och Blomdin har låtit överföra en del gamla 16 mm filmer från 50-talet till DVD, som sedan hembygdsföreningen fått tillgång till. Filmmare har varit kyrkoherden Claes I:son Lundin. Denna film visades som avslutning på mötet och Kicki Alfredsson kommenterade de olika delarna i handlingen. Huvudhandlingen var en dokumentation av hur Friluftsgården återuppbyggdes efter branden 1957. Högljudda applåder och kommentarer blev det då en mycket spännande fotbollsmatch med idel kända Enhörnaprofiler visades.

/Leif

Kicki Alfredsson kommenterar en scen i filmen

Kyrkvandringen 2009

Årets kyrkvandring genomfördes i ett strålande vår väder och hade samlat ett 30-tal deltagare. Vår start var kyrkan i Ytterenhörna och Robert Huldt inledde med en kortare predikan. Därefter gick vi igenom vilken sträcka vi skulle gå och begav oss iväg. Ett

Tuna, marknadsplats och centralort i gamla Enhörna antal stopp var planerade och där berättade guider om platsen och dess historia.

Vid Varneby var vi halvvägs och tog en välförtjänt mat och vilopaus.

Avslutningen på marschen var magnifik, efter Jursta gick vi genom skogen och plötsligt öppnade sig vägen och målet, Överenhörna kyrka sågs bortom fälten.

Gunnar Hanson beskriver trädgårdsnäringen på Bussholm

En underbar vandring var snart till ända och för de som önskade väntade en stilla stund i kyrkan.

/Leif

Olle berättar om Skansbergets dolda hemligheter

Ny folkskolelärare till Öfver-Enhörna 1892

Skolrådet i Öfver-Enhörna annonserar i Svensk Lärartidning, veckoblad för lärare, uppfostrare och skolvänner.

Man lockar med lön av 700:-/år, kofoderersättning 100:-, klockare- organistersättning med 150:-, tre rum med kök, vedbrand (9 famnar om 3 alnar) och planteringsland.

Av 11 sökande väljer skolrådet den 22-åriga Per Gottfried Larsson. Som vikarie kommer Larsson till Öfver-Enhörna den 16/9 1892. Han är sedan, till sin död, ordinarie på nämnda tjänster åren 1893-1924. P G Larsson var mycket aktiv och dominerande i allehanda sockenfrågor.

Carl Oscar Johansson på Jurstaholm plågades av att åldringarna i Fattighuset levde under så miserabla förhållanden. Han var starkt engagerad och kämpade länge för åtgärder. Johansson föreslog vid sammanträdet i Kommunalnämnden den 20/11 1910 "att uppdraga åt folkskolläraren P Gottfried Larsson att uppgöra en ritning och ett kostnadsförslag till ett tidsenligt fattighus".

Paret Åkerström på Horns säteri donerade då grundplåten. Larsson blev nu eldsjäl som ritade och var byggmästare för Emyhemmet (numer benämnd Klosterhagen). Ålderdomshemmet hade fått sitt namn av sin donator Emy Åkerström. Det var på sin tid Sveriges modernaste ålderdomshem. Emyhemmet invigdes 1913.

Emy Åkerström

1918 fick Öfver-Enhörna elektricitet. Där var Larsson initiativtagare och högst aktiv. Den nytexaminerade Gustav Tillas vikarierade då för tjänstlediga Larsson. Larsson var mångsidig och "höll i många trådar". Mellan åren 1895-1898 hade han fjärdingsmansuppdraget. Larsson var poststationsföreståndare, livsmedelsinspektör, bydoktor (någon gång även barnmorska), hade flertalet styrelseuppdrag, renoverade Ö-E kyrkorgel och mycket mer därtill.

Tiden kunde inte räcka till allt. Lärarsysslan blev ibland åsidosatt. Som när en elev fick ersätta läraren då "byggmästaren" åkte med sin motorcykel till Emyhemsbygget.

Per Gottfried Larsson, 1870 - 1924

97. Kommunalnämndssammanträde på Horn ca 1910.

Fr. v. S. Andersson Nöttestå, E. Gustafsson Duvlöt. Stående G. Larsson Klockargården, bankir och fru Åkerström Horn, R. Engström Ekensberg, E. Johansson Jurstaholme. Sammanträdet rörde sig troligen om Emyhemmets tillblivelse.

Bara all P G Larssonshistoria som samlats hos den som här håller i pennan kunde fylla en bok.

Barbro E Sjöström

Glöm inte att besöka vårt Hembygdsmuseum, öppet varje söndag 13-16, juni - september Alla är välkomna, gratis inträde

De stora förändringar i museet som gjorts under vintern har visat sig mycket uppskattade. Så många besökande som i sommar har vi aldrig haft tidigare och så många lovord vi fått är fantastiskt. Inte bara enskilda och familjer har besökt oss utan även grupper har haft vårt museum som mål. Bland de saker som väckt våra besökandes intresse är bl.a.:

Listen med nyplanterade blommor som möter en när man kommer till museet. Det är Susanne Höglund som på eget initiativ ersatt den gamla ogrässamlingen med gammaldags växter som stockrosor, tidsenliga robuskar och mycket annat.

Susanne visar stolt upp en av de vackra stockrosorna

Entrén till småskolan med issskåpet från Horn, issågar, isklor och andra vinterredskap.

91:an hälsar dig välkommen

Rudolf Peterson utställningen, med närmare 60 verk av RP skapar emellanåt trängsel i det gamla omklädningsrummet.

Syrénbersån har Bosse Staflund tagit hand om och nu börjar den se ut som en berså såg ut förr i tiden.

Ingången till bersån med klockstapeln och bikuporna

Bosse Staflund, Britt-Marie Gylefors och Olle Karlsson kopplar av i bersån

Fotoutställningen med närmare 1.000 fotografier från det gamla Enhörna lockar många besökanden. Framförallt är det skol- och konfirmationskort som intresserar.

Originalmålningarna till våra vykort

Alla har väl en speciell känsla för skolmiljön och den autentiska **skolsalen från 60-talet** lämnar få oberörda. Skolbarn av idag är avundsjuka när de får höra att varje barn hade sin egen bänk.

I Storskolans tambur visas lite **ångbåtshistoria**.

Rummet innanför hyser årets **konstutställning** med verk av ett flertal Enhörnakonstnärer. Utställningen pågår september ut och den 6:september finns det möjlighet att träffa några av utställarna.

Sommarutställningen 2009 handlar om Kungsgården Husaby-Enhörna och i den stora utställningslokalen finns Husabys historia och hur utgrävningen gick till. En storskalemmodell över själva Kungsgården är under konstruktion och den beräknas bli helt klar till nästa säsong.

En sandlåda illustrerar på ett pedagogiskt sätt hur en utgrävning går till.

I en del av den stora salen håller ett antal ”bås” att byggas upp för att visa hur olika hantverk utfördes i det forna Enhörna. Smedjan, snickeriet och timmerkojan är klara.

Timmerkojan med en gammal motorsåg och andra skogsverktyg

På baksidan av småskolan syns en mäktig pelare som visar vägen till **utgrävningsområdet Husaby**. Matts Artursson har snidat och krönt den med en tidsäkt konungakrona.

Utgrävningsområdet är fortfarande ganska otillgängligt men vi har engagerat 5 stycken klappvänliga roslagsfår som redan startat uppräringen. Till nästa säsong räknar vi med att fåren gjort sitt jobb och då blir det lättare att besöka området.

/Leif

De klappvänliga Roslagsfären

Bianchini i Enhörna

Fotografen och litteratören Hans August Amadeus Bianchini flyttade med sin familj från Turinge till Aska by oktober 1907.

Sagesmannen Helge berättade att Bianchini var en liten mörk karl med lite skägg. Han fotograferade och sålde lyckobrev för några ören styck.

”Italienaren” var född i Stockholm 1867. Han brukade gå omkring i Enhörnasocknarna ett par gånger var sommar. Cykeln var så fullastad att han inte kunde åka på den. Bianchini sov då i uthusen.

Han kom ibland till Carl Johan och Carolina Andersson vid torpet Hammaren i Över-Enhörna. Carl Johan ordnade en bädd i loggolvet – men där ville han inte ligga. Bianchini bäddade istället med halm i logkistan och kröp ner i en säck.

En gång fick han gröt hos dem. Bianchini tog ikring grötfatet med armarna. ”Alltihopa?” frågade han. Det fick han och åt upp allt.

Böckerna ”Sörmländska socknar”, socknarnas konfirmationsfoton samt mängder av annan ovärderlig dokumentation i bild och skrift är Amadeus Bianchinis verk.

Fotot är en gåva till B E Sjöström av Bianchinis brorsdotter bibliotekarie Bianca Bianchini.

Historien från Hammaren berättad av Carl Johans och Carolinas son trädgårdsmästaren Helge Andersson f 1898.

Barbro E Sjöström

Brunch i bygdegården

Den 18 april anordnade Enhörna församling en brunch (kombinerad frukost och lunch) i bygdegården.

Församlingens Ewa Larsson hälsade välkommen och de cirka 75 personerna lät sig väl smaka av de många rätterna i buffén. Efter kaffe och en kortare andakt av Kyrkoherde Robert Hult var det dags för visning av några hembygdsfilmer. De flesta filmsekvenserna var från 50-talet men det fanns också ett avsnitt från slutet av 30-talet. Filmerna som förts över till DVD var av mycket hög kvalitet och många igenkännande kommentarer hördes från publiken. Bland annat finns en sekvens som visar Rudolf Peterson när han tecknar ett porträtt av 91:an.

Brunchen som helhet var mycket lyckad och flera uttryckte förhoppningar om att arrangemanget upprepas.

Hembygdsföreningen har ett mycket gott samarbete med församlingen. Kyrkvandringen, filmvisningar, hembygdsguidningar och en del andra aktiviteter är några exempel på detta samarbete.

I september kommer församlingen att genomföra en

God stämning vid borden och mycket god mat

heldagsutflykt med buss till bl.a. Hävla Kvarn och guide på resan är Olle Karlsson.

Mer detaljerad information om resan kan fås på pastorsexpedition (tel. 550 44012). I nästa församlingsblad finns mer att läsa om resan.

/Leif

Den 12 maj låg en "etterlysning" i föreningens mailbox:

Jeg forsøker å finne en gård i Enhörna.

Under krigen rømte min far og hans familie til Sverige, de ble plassert på en gård i Enhörna. Min far gikk på skole der og hans foreldre arbeidet på gården.

Navnet på bonden som eide gården var Erik Thorén.

Nå er min far 75 år og har et ønske om å reise tilbake til Enhörna i sommer.

Vi skulle gjerne vite navnet på gården og om den eksisterer i dag. Min far gikk på skole sammen med en pojke som het Bosse, er det mulig å finne ut hvem det er og om han lever.

Fars navn er Agnar Bjørkmo.

Vet ikke om du har mulighet å finne ut av dette, men på forhånd Takk.

Vennlig Hilsen Heiki Bjørkmo

Mo i Rana, Norge

Med hjelp av oppgifter från bl.a. Bo Staflund och Bo Nilsson kunde vi svara att gården som Agnars far arbetade på var Ahls gård. Skolan var Aska skola och skolkamraten heter Bosse Nilsson som bor i Södertälje.

I svaret ingick ett tidstypiskt foto på Aska skola samt en inbjudan att besöka Enhörna. Vi tipsade också om den intressanta utställningen "Den glömda armén" på Mälsåkers slott.

Efter ett tag kom svaret:

Tusen, tusen takk for all hjelp. Min far ble veldig glad for det du skrev. Vi håper vi kan ta turen nedover i Juli. Vi har veldig lyst til å bli vist rundt.

Far lurte på om gården Ahl er i drift eller om den er nedlagt.

Han lurte også på om Erik's datter lever.

Takk for tipset om Mälsåkers slott, det hørtet veldig interessant ut og vi kommer nok til å ta turen dit.

Vi fortsatte brevväxlingen som avslutades med:

Takk igjen for all hjelp, håper jeg ikke har vært til bry for deg. Min far er også glad for opplysningene dine. Han reiser snart på ferie i sin lille husvogn. Han skal reise nedover Sverige sammen med noen venner. Den 16 Juli kommer jeg og min familie til Enhörna og skal møte far der, håper det lar seg gjøre å treffe dere da.

Med Vennlig Hilsen

Heiki

Den 17 juli kom Agnar och Heiki med familj till Enhörna och blev visade runt i trakten. Trots att Agnar inte var mer än 10 år då han under ett drygt år bodde i Enhörna så var hans minnesbilder mycket detaljerade och klara. Skolbyggnaden i Aska blev ett kärt återseende, men han saknade lanthandeln i Aska. Vid Ahls gård blev vi mottagna av Tina och Olle som visade var Thoren bott och Agnar konstaterade att hans familj hade bott på övervåningen i Olle och Tinas hus. Agnar redogjorde för hur det såg ut förr och han mindes den gamla Tjärfabriken i Skabro och när den brann ner.

Besöket avslutades på museet där vi tittade på fotografier från Ahl och fick lyssna på Agnars berättelse om hur de flydde från Norge och blev mottagna i Sverige. Efter fredsslutet 1945 återvände familjen till Norge med många ljusa minnen från tiden i Enhörna.

/Leif

Agnar Bjørkmo, 75 år

Familjen Thorén med gäster framför huvudbyggnaden på Ahls gård. Byggnaden revs 1974 av dåvarande ägare Södertälje kommun. Bilden är från 1920-talet och ingår i Olle och Tinas privata fotoarkiv.

Familjen Thorén framför flygelbyggnaderna på Ahls gård. Agnars familj bodde på övervåningen i den östra (närmaste) flygeln. Bilden är från 1920-talet och ingår i Olle och Tinas privata fotoarkiv.

Nationaldagsfirandet vid Hembygds museet

Den 6:e juni i Enhörna brukar vara varm, solig och med en klarblå himmel. Så började också årets nationaldag. Museet smyckades, stolar till besökande torkades av och ställdes ut framför den björkrisdekorerade scenen. Högtalaranläggningen monterades och testades, korvkastrullerna laddades, allt klart för det traditionella nationaldagsfirandet. Vädret såg, om inte perfekt så ändå lovande ut med lite moln som dock började växa till sig. En timme innan starten började det regna och arrangörerna tog fram **plan B**, som sa att vid regn kommer endast ett fåtal besökande och då går det att tränga ihop sig i skolsalen. Planen hade dock en svaghet, nationaldagsbesökarna kände inte till den varför de kom som de brukade och gården framför museet blev snart fylld av blöta och kalla åskådare. En lätt oro började märkas, när plötsligt Olle Karlsson i Ahl ser att den närbelägna kyrkan är ledig. Ett snabbt telefonsamtal till vår präst och det var OK att använda kyrkan för firandet. Fanborg, välkomsttal, allsång, högtidstal och nationalsång. Allt som vanligt i en kyrka som blev "knökfull". De som inte fick plats i kyrkan gick och besökte det härläger som några

unga familjer slagit upp för att visa hur man levde förr i tiden och som också bjöd på smakbitar av forntida mat.

När högtidligheterna i kyrkan var avslutade bröt solen fram och de mer än 150 personerna gick tillbaks till museet som hade öppet hela kvällen. Ett stort tack till Robert Huldt och församlingen som lät oss få nyttja kyrkan för vårt firande!

/
Leif

Överenhörna Kyrka, platsen för 2009 års nationaldagsfirande..

Teckningen (beskuren) är gjord av Rudolf Petersson (RP) och kan ses i sin helhet i museet.

Möt Enhörnakonstnärer i hembygds museet!

Även i år har vi haft många besökare i museet. Vi i styrelsen gläds naturligtvis och tror att vårt "konstgalleri" tillsammans med de nyrenoverade lokalerna bidragit till det stora antalet besökare. Söndagen den 6 september kl. 15 till 17 är konstnärerna i museet så att ni får möjlighet att träffa dem och prata med dem om deras konstverk. Välkomna!

Ulla Borg 2009

Medlemsavgiften för 2009

Tack alla som erlagt **medlemsavgiften**. Du som ännu inte betalat, var snäll och gör det så snart som möjligt. Vi är beroende av medlemsintäkterna, de utgör ryggraden i vår ekonomi!

Medlemstillströmningen är fortsatt god, senaste året har vi fått nästan 50 nya medlemmar och är nu 540 st. Är du osäker om du betalt så ring undertecknad eller sänd ett mail till leif.tellestedt@telia.com så får du besked. /Leif

Enhörna Hembygdsförenings styrelse:

Leif Tellestedt, ordförande	tel: 550 447 05	Mona Elveskog	tel: 550 420 28
Olle Karlsson, vice ordf	tel: 550 440 37	Jan Munck	tel: 550 420 14
Britt-Mari Gylefors, sekr	tel: 550 421 30	Bo Stafund	tel: 552 461 35
Birgitta Wulkan, kassör	tel: 550 491 28	Gertrud Nilsson	tel: 550 421 25
Anne-Marie Andersson	tel: 550 420 16	Peder Edström	tel: 550 441 03

Box 39, 15023 Enhörna, Medlemsavgiften är 100/150:-/år (enskild/familj)
Plusgiro 23 89 45-0

Hembygds museet hålls öppet söndagar juni-sep, 13.00 - 16.00. Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt.

Museets tel: 550 420 87

Besök föreningens hemsida: www.enhorna.nu